

Матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції
«Екологія. Людина. Суспільство» (м. Київ, Україна, 7 грудня 2023 р.)

Handbook of the XXIII International Science Conference
«Ecology. Human. Society» (December 7, 2023 Kyiv, Ukraine)

ISSN (Online) 2710-3315

DOI: <https://doi.org/10.20535/EHS2710-3315.2023.291016>

УДК 502.34:351

366.636:323

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Світлана ДЕЛЕГАН¹, Оксана МАЛИЧКОВИЧ², Олег ГЛУХ¹, Денис ПЕТРОВЦІ¹

¹ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

вул. Підгірна, 46, м. Ужгород 88000, Україна

²Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕЛ. БІ. АЙ.»

вул. Євгена Сверстюка, 19, офіс 2017, м. Київ 02660, Україна

e-mail: svitlana.delehan-kokaiko@uzhnu.edu.ua

Після повномасштабного вторгнення росії зростає довіллева тематика в медіапросторі України і починає займати особливе значення, що відображається в зростанні екологічної частки медіа поля та постійної присутності на шпальтах провідних онлайн медіа видань. Відомі онлайн медіаресурси демонструють приріст трафіку, а отже мають змогу забезпечити ширший резонанс серед цільової аудиторії і можуть впливати на дії влади та, потенційно, міжнародної спільноти. Зростаюча увага до потенційних загроз сприяє поширенню недостовірних або маніпулятивних даних. Це може призвести до панічних настроїв. Важливо враховувати інформаційну відповідальність та бути максимально об'єктивними в матеріалах сенситивних тематик, як то радіаційна загроза, руйнування джерел електрогенерації, отруєння водойм, тощо. Сенситивність загроз, що тісно пов'язані із довілльям миттєво створюють медіа хвилю та насичують інформаційне поле публікаціями однаковими за змістом. Це ускладнює відслідкування інших важливих тем, або ж медіа просування таких тем з метою отримання уваги цільової аудиторії. Наприклад, обговорення законопроектів, чи публікації експертів, чи екоактивістів з нішевих екологічних явищ. Війна що триває, змістила фокус довіллевой тематики на шкоду завдану навколишньому середовищу внаслідок військової агресії росії в Україні. Це є одним з основних факторів збільшеного резонансу, проте цей факт також свідчить про значне зменшення у медіапросторі інших тем, не пов'язаних з повномасштабною агресією росії. Зокрема, висвітлення локальних екологічних проблем чи подій стає справжнім викликом на фоні ядерної загрози чи підриву Каховської гідроелектростанції. Переслідування екологічних злочинів, включаючи випадки екоциду, відзначає Україну як країну-новатора у вирішенні таких питань. Слід зауважити, що увага до цих справ у засобах масової інформації може зміцнити позицію України на міжнародній арені щодо додаткових санкцій проти росії за злочини в Україні. У контексті цього важливо також удосконалювати використання вірної екологічної термінології у медіа.

У цьому дослідженні проведено комплексний аналіз екологічної медіа політики в Україні, охоплюючи онлайн та друковані видання, нові блоки на телебаченні та активність у соціальних мережах. Було виявлено 8800 найменувань традиційних медіа. Період аналізу тривав з 24 лютого 2022 року до 30 червня 2023 року, що становить півріччя. Попереднє дослідження якості висвітлення екологічної складової в засобах масової інформації та

соціальних мережах проводили в 2020-2021 роках. Для даного дослідження було використано ключові слова, що вже застосовували в 2021 році при вивченні екологічної складової в медіа полі України, такі як: довкілля, навколишнє середовище, зміна клімату, глобальне потепління та інші [1]. В даному дослідженні додатково включено нові терміни, що відображають реалії 2022-2023 років: екоцид, замінування, Каховська гідроелектростанція, Запорізька атомна електростанція, ядерний вибух, радіаційна загроза, забруднення земель нафтопродуктами та вибуховими речовинами, СОП 27, Глобальна платформа для оцінки збитків довкіллю та клімату внаслідок війн, а також синонімічний ряд до вказаного переліку.

Дослідження загального медіа поля українських традиційних засобів масової інформації демонструє зменшення об'єму публікацій у 2022-2023 роках у порівнянні до даних 2019, 2020 чи 2021 року приблизно на 40% [2]. Серед основних фактів скорочення медіа поля: припинення діяльності видань на окупованих територіях; закриття видань після повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року (переважно регіональних видань); різке скорочення друкованих видань у лютому-березні 2022 року, які так і не поновили вихід або ж перейшли з тижневих у місячні формати. Новини в етерах Єдиного Телемарафону дублюються на шести телевізійних каналах, що технічно є новинною стрічкою одного каналу, а не шести, як було до лютого 2022 року. У свою чергу, ТОП видання [3] з мільйонними аудиторіями наростили кількість новин протягом дня, проте це не компенсувало втрати через вищенаведені чинники. Різке зростання трафіку на таких відомих ТОП онлайн платформах дозволяє припускати, що українці приділяли всю свою увагу саме цим небагатьом ресурсам. Так, наприклад, у першому кварталі 2022 року лідером із кількості переглядів стала "Українська правда" з рекордним середнім показником у 136 млн переглядів на місяць. Для порівняння, в 2021 році лідером був "Цензор" з охопленням у 41,2 млн.

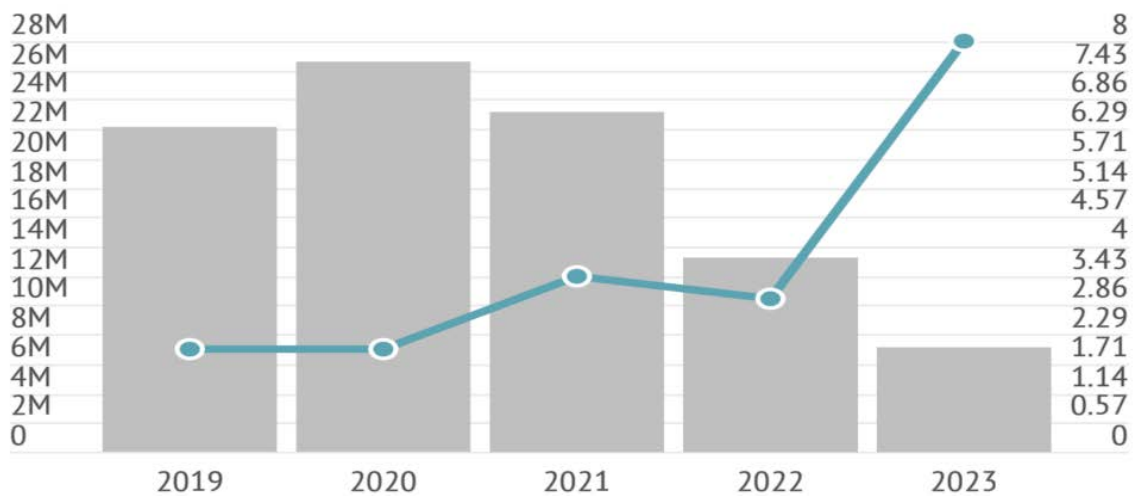

Рис.1. Динаміка присутності довкіллевої тематики в традиційних медіа
(● медіаполе, ● довкіллева тематика, %)

Українська аудиторія, особливо у перші місяці після повномасштабного вторгнення, значно збільшила відвідуваність певних онлайн ресурсів. Саме присутність новин в медіа полі цих онлайн видань збільшує ймовірність контакту з цільовою аудиторією. Зменшення загального медіа поля вплинуло і на частку присутності довкіллевої тематики в українських

засобах масової інформації в 2022 році. Ядерна загроза, наслідки повномасштабного вторгнення, руйнування об'єктів зеленої енергетики змістили акценти у статтях. На фоні зменшення загальної кількості публікацій частка довікільевої тематики залишилася на рівні 2021 року. Знищення Каховської гідроелектростанції російськими окупантами в червні 2023 року тільки за місяць більш ніж подвоїло долю присутності екологічної тематики у медіа полі України.

Аналіз поширення новин про довікілья у соціальних мережах свідчить, що Telegram є основною платформою миттєвого та масового інформування. Він був особливо ефективним після вибуху Каховської гідроелектростанції. Професійні Telegram-канали, які фокусують увагу на довікільєвих питаннях, демонструють значно менші (у сотні разів) аудиторії порівняно з новинними виданнями. Результатом є мінімальне залучення аудиторії такими каналами. Незважаючи на сплески поширення новин-блискавок у Telegram, Facebook залишається основною платформою для підтримки комунікації та дискурсу з поправкою на цільову аудиторію – люди віком від 35 років. Порівняння реакцій аудиторії протягом часового проміжку показало, що залучення Facebook представляє поступовий і стійкий інтерес, на відміну від швидких реакцій Telegram. Ця відмінність має важливе значення для планування комунікаційних кампаній, вибір каналів і планування комунікації. Характер цілей диктує вибір каналів комунікації. Різні канали обслуговують різні типи взаємодії, від негайних та інтенсивних реакцій до більш стійкого, поступового інтересу. У контексті насиченого медіа поля підтримання та залучення односторонців через власні канали комунікації стає надважливим, адже саме власна сформована цільова аудиторія стає рушієм розповсюдження інформації, що підвищує обізнаність серед інших соціальних груп.

Література:

1. Тендер на замовлення Міжнародного Фонду Відродження "Довкілля проблема в публічному інформаційному просторі України 2021". Делеган-Кокайко С., Маличкович О. // [Електронний ресурс]. Дата звернення 22.04.2023 року. Режим доступу: http://cabinet.lbicompany.com.ua/dashboard_climat/.

2. Тендер на замовлення Міжнародного Фонду Відродження "Довкілля проблема в публічному інформаційному просторі України 2023". ТОВ ЕЛ.БІ.АЙ. // [Електронний ресурс]. Дата звернення 24.10.2023 року. Режим доступу: <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/gennadiy.slabkiy-acc%40uzhnu.edu.ua/QgrcJHrhxnqpJnJvmmnrXKGjbbGwWDbkjV?projector=1&messagePartId=0.2>.

3. 36% Онлайн-медіа оприлюднили редакційні політики у 2023 році // [Електронний ресурс]. Дата звернення 9.10.2023 року. Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/36-onlajn-media-oprylyudnyly-redaktsijni-polityky-u-2023-rotsi-i55940>.